

20. august 2026

Høringssvar vedrørende udkast til lov om systematisk gennemgang af udvalgte sager om førtidspension m.v.

Dansk Samfundsmedicinsk Selskab (DASAMS) takker for muligheden for at afgive høringssvar til udkast til lov om systematisk gennemgang af udvalgte sager om førtidspension m.v.

DASAMS har særligt bemærkninger til den systematiske gennemgang af allerede tilkendte førtidspensioner og til de sundhedsfaglige og samfundsmedicinske konsekvenser af den foreslåede ordning.

DASAMS finder ikke, at der i det fremsendte lovforslag er dokumenteret et tilstrækkeligt fagligt grundlag for systematisk at genåbne ca. 5.000 allerede afgjorte førtidspensionssager i den foreslåede målgruppe. Selskabet er samtidig bekymret for den mistillid til tidligere faglige vurderinger og myndighedsafgørelser, som ordningen kan indebære, samt for de lighedsmæssige konsekvenser af en afgrænsning, hvor borgere med sammenligneligt helbred og arbejdsevne kan blive behandlet forskelligt på baggrund af indrejseshistorik og bopæl.

Afgrænsning af målgruppen og fagligt grundlag

Lovforslagets formål er at styrke arbejdsmarkedstilknytningen for beboere i større almene boligområder og dermed bidrage til at revitalisere boligområderne. Målgruppen for gennemgangen afgrænses imidlertid ikke på baggrund af konkrete oplysninger om ændringer i den enkelte borgers helbred, funktionsevne eller arbejdsevne, men blandt andet på baggrund af alder, indrejsetidspunkt og bopæl i bestemte boligområder.

DASAMS bemærker, at der i det fremsendte materiale ikke er fremlagt dokumentation for, at førtidspensionister i den foreslåede målgruppe i højere grad end andre har fået tilkendt førtidspension på et fejlagtigt grundlag eller oftere har oplevet en væsentlig forbedring af arbejdsevnen efter tilkendelsen. Der er således heller ikke fremlagt dokumentation for, at alder, indrejsetidspunkt og bopæl er relevante kriterier for at identificere personer, hvis arbejdsevne kan være blevet væsentligt forbedret.

Det er væsentligt at skelne mellem forskelle i forekomsten af førtidspension mellem befolkningsgrupper og dokumentation for fejl i konkrete afgørelser. Hvis der er bekymring for kvaliteten af afgørelsespraksis, bør dette efter DASAMS' vurdering undersøges på et fagligt og metodisk relevant grundlag, eksempelvis ved repræsentative stikprøver eller analyser af afgørelsespraksis.

Statistiske forskelle mellem grupper kan ikke i sig selv danne grundlag for en vurdering af den enkelte borgers arbejdsevne eller dokumentere, at tilkendelse af førtidspension er sket på et fejlagtigt grundlag. Arbejdsevne må vurderes individuelt på baggrund af samspillet mellem helbred, funktionsevne, sociale forhold, tidligere indsatser og muligheder for deltagelse på arbejdsmarkedet. En eventuel genvurdering af retten til førtidspension bør derfor tage udgangspunkt i konkrete og fagligt relevante oplysninger om den enkelte borger.

Ligebehandling og risiko for indirekte forskelsbehandling

DASAMS er bekendt med, at Institut for Menneskerettigheder i forbindelse med det tidligere udkast til lovforslaget vurderede, at afgrænsningen af målgruppen indebærer risiko for indirekte forskelsbehandling på grund af etnisk oprindelse.

DASAMS finder, at lovforslagets forhold til ligebehandling og internationale menneskerettighedsforpligtelser bør være grundigt belyst. Dette er særligt vigtigt, når målgruppen afgrænses på baggrund af kriterier, der kan have sammenhæng med etnisk oprindelse, uden at der er fremlagt faglig dokumentation for, at disse kriterier har betydning for, om en person fortsat opfylder betingelserne for førtidspension. Dette ligger uden for DASAMS' primære sundhedsfaglige ekspertiseområde, men understreger behovet for en klar og veldokumenteret begrundelse for ordningen og for at overveje mindre indgribende alternativer.

Faglige vurderinger og myndighedsafgørelser

Tilkendelse af førtidspension bygger typisk på langvarige forløb med behandling, udredning, beskæftigelsesrettede indsatser samt sundheds- og socialfaglige vurderinger. DASAMS finder derfor, at en systematisk efterprøvning af allerede afgjorte sager uden dokumentation for en øget forekomst af fejl rejser et principielt spørgsmål om tilliden til de faglige vurderinger og myndighedsafgørelser, der ligger til grund for tilkendelsen af førtidspension.

Helbredsmæssige konsekvenser for de berørte borgere

Førtidspension tilkendes mennesker, hvis arbejdsevne er vurderet varigt og væsentligt nedsat. Der er derfor tale om en gruppe med betydelige helbredsmæssige og funktionelle begrænsninger.

For mennesker med alvorlig psykisk sygdom, traumelidelser, kroniske smerter, kognitive vanskeligheder eller komplekse somatiske sygdomme kan usikkerhed om forsørgelsesgrundlaget og udsigten til et nyt afklaringsforløb udgøre en betydelig belastning. Denne belastning i sig selv kan føre til forværring af symptomer på psykisk sygdom, kognitive vanskeligheder og smerter. DASAMS finder derfor, at de mulige helbredsmæssige konsekvenser bør indgå eksplicit i vurderingen af ordningens proportionalitet.

Det er positivt, at kommunen kan henlægge sagen, når det er helt åbenbart, at der ikke er grundlag for at vurdere, om arbejdsevnen er væsentligt forbedret. Dette ændrer dog ikke ved, at en stor gruppe borgere udvælges til gennemgang uden konkret indikation på forbedret arbejdsevne.

Anbefaling

På den baggrund anbefaler DASAMS, at den foreslåede systematiske gennemgang af allerede afgjorte førtidspensionssager ikke gennemføres i den foreliggende form.

DASAMS vil samtidig opfordre til, at ressourcerne i stedet anvendes til rettidig afklaring af borgere med alvorlige og varige helbredsproblemer, som i nogle tilfælde tilbringer mange år i kontanthjælpssystemet uden realistisk mulighed for arbejdsmarkedstilknnytning.

Hvis der er bekymring for kvaliteten af afgørelser på førtidspensionsområdet, bør dette i stedet undersøges på et fagligt og metodisk velbegrundet grundlag. Hvis en sådan undersøgelse peger på generelle problemer i afgørelsespraksis, bør disse adresseres generelt og ikke gennem en systematisk genvurdering af en på forhånd afgrænset befolkningsgruppe.

DASAMS anbefaler, at hvis den foreslåede systematiske gennemgang gennemføres som beskrevet, at ordningen ledsages af en forpligtelse til systematisk evaluering. Lovgivning på et område med så betydelige konsekvenser for borgere og samfund bør følges af gennemsigtighed om effekter, løbende vurdering af kvalitet og mulighed for justering på et oplyst grundlag.

Med venlig hilsen

Dansk Samfundsmedicinsk Selskab (DASAMS)